

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczka-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
 vagy megöröszölésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Aratás után.

Az országban nem csak az aratás ért véget, hanem a cséplés is vége felé tart. A közönséges, átlagos termésen felül föltétlenül több terménye jutott a termelőnek, de sajnos, nem az a vérmes, nagy termés, ami az aratás kezdetén világgá kürtöltetett.

Az idej jó termés semmi esetre sem általános, csak egyes vidékek azok, a melyek eredményben a közepen felül emelkedtek. Azonban sajnos, az előre hirdetett óriási többlet, mint legtöbb esetben, ivás volt a medve bőrére, vagyis — alapnélküli.

De nincs olyan szerencsétlenség, a mely a méhében kinek-kinek szerencsét is ne hordozna. Ez esetben aratott a spekuláció. Amely bár a legalaposabban kifürkészi és kikutatja az áldozatot, fáradságot nem kímélve, a való tényállást amit a leghasznosabb tud a maga részére kizsákmányolni, bár ha milliók könnyei árán is, amivel ő természetesen semmit sem törődik.

A dobbal hirdetett nagy termés örve alatt igyekszik a termény árakat tőle lehetőleg lenyomni, hogy később a maga millióit annál könnyebben besöpörhesse.

Ennek a spekulációnak aztán természetes a földművelésnek a megszorult közege esik áldozatul, a paraszt kisbirtokos aki termésében bizakodva és emellett a

jó árakban, nem csak hogy küzd a föltötte már-már összezsúpoló adósságainak áradatával, hanem magyar természeténél a termés jó eredményének számítgatásában nagyban előlegezget és aratás után a nyolc forintos buza árak mellett a magasra felszökötött munkabér leszámítva után kijött — semmire! Erre keserűségében mi következik?

Amerika! . . .

Mert a spekuláció a termelő osztály legszegényebb részét juttatja a megsemmisülés ösvényébe, vagyis azt az elemet, amely aratás után kénytelen a szükségletek kényszerű kielégítésével terményeit tekintet nélkül az árakra, piacra vinni. S ekkor kerül a spekuláció folytogató polyp karjai közé olcsón elpocsékolva egy évi keserves keresményét, a szélsőségekre ragadtatja magát, vándorol más hazába, hol könnyebben véli ezt a keserves életet keresztül gázolni.

Ezzel szemben pedig a spekuláció ha már összes helyiségeit megtömte terményekkel, fölhajszolja az árakat. Ezeket azonban már a nagyobb birtokos is csak egy harmincadában, ritkább esetben felében érheti el. Mert nincs Magyarországon az a birtok, ahol a kilátások, szóval terméseredmény lemunkálására bizonyos költséget ne az új termés rovására eszközölnének. Önmagától értetődik, hogy ezen költségek mindig az első eladásokból, tehát akkor amikor a spekuláció az

árakat lenyomta, térítettnek meg, mint előlegek.

A börze-spekuláció és papiros-buza csak nálunk burjánzik ennyire, mert tekintve államromlasztó hatását minden más országból kitiltották. Hogy pedig következménye a gazdasági termények árának mesterséges leszoritása épen a kis és szegényebb gazda-osztályt teszi első sorban tönkre, az a fentiek megállapítása után világosan látható.

Hogy az alsóbb néposztály bankkódás nélkül hagyja el ősei földjét, annak az is egyik oka, hogy a fojtogató spekulációk még akkor sem engedi a megélhetés körülményeit, amidőn a Mindenható verejtékes munkáját megáldotta.

A tőke hatalma, a keresztényellenes befolyásoknak mindig nagyobb tért nyit. Azt pedig igen jól tudjuk, hogy a könnyen pénzhez jutás esete bárha nem is mindenkor de legtöbbször egyenes kuforrása a közerkölcsök hanyatlásának s beteljesedik a régi közmondás: »Ebül szerzett vágyon ebül megy el«.

Kacovinszky Andor.

Montenegró királyság. A cettinjei kis fejedelemségből egyszerű királyság lett. Nikita-fejedelem, az olasz király apósa úgy látzik megirigyelte Ferdinánd cár belga király dicsőségét s ő is királyi címzésre s méltóságra vágyott. A jó olasz király pedig, mit nem tenne meg szeretett apósa kedvéért, különösen,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Konstantinápolyi emlékek.

(Levél a török fővárosból).

(Vége.)

A szertartás azzal kezdődött, hogy a seik vagy 10—12 dervissel bejött a mecsetbe, pár pillanatig megállt a *weli-k* (török szentek sírjai) előtt, majd a mecset közepén egy ideig mindnyájan némán imádkoztak Mekka felé fordulva, miközben hol álltak, hol leültek, hol földre borultak. A dervisek a *kibla* val (imahely) szemben, tehát Mekka felé helyezkedtek el, a seik pedig velük szemben foglalt helyet. Egyhangu, kórus-szerű váltakozó imádság kezdődött, melyből folyton kihallatszott a »Allah akbar« (Allah a legnagyobb). Ezután a dervisek jobbra-balra hajlongva a két arkángyal előtt rákezdték a hivallást: *La iláhá ill'Allah**, s ezt egyre gyorsabb ütemben, legalább néhány százszor ismételték. Majd négy dervis kiült a közepre. Utánozhatatlan hangon egymásután énekeltek, miközben a többiek a Korán egyes verseit mondták hajlongva. Legtöbbször hallatszott a »Bismilláh irrackmáni irrackim**«, mint a Korán első surája (tejezete) kezdődik. Majd felugrottak és míg néhány dervis a mecset közepén inkább bögt, mint énekel, a többi

* »Nincs isten Allah-on kívül«.

** »A kegyes és irgalmas Isten nevében«.

nekiéredt a táncnak és teljes erejéből ugrált, miközben egyre hallatszott az »Allah« kiáltás. Eközben a seik elé több beteget és gyermeket hoztak, hogy ezekre alkalmazza az »imádság« hatását. A gyermekek lefeküdtek a földre, a seik pedig lábával először végigtaposott a hátukon, hogy kiszorítsa belőlük a rossz szellemet, s ezután rájuk állt. Vagy 7—8 szegény gyermeket gyötört így meg, kik ezután illedelmesen kezet csókoltak neki. Mikor az üvöltés már két óra hosszat tartott, a seik intett; felhangzott a »Já hú« (óh ő, t. i. Allah) kiáltás és csöndes imádsággal véget ért a szertartás. Elgondolkoztam: ha a keresztények is oly buzgóságot tanúsítanának könnyű vallási kötelességeik teljesítésében, mint ezek a szerencsétlenek! . . .

Skutariban érdemes még megtekinteni az óriási temetőt, a legnagyobbat Keleten, a nagy kaszárnyát és mellette Kadiköit, a régi Chalcedont, hol 451-ben a IV. egyet. zsinatot tartották. Szép vonása a török népnek, hogy annyira szereti a virágot; a kaszárnya környéke is valószínű kert. Elhaladtunk a haidar pasa-i vasuti állomás mellett, hol az anatóliai vasut kezdődik és számos tapasztalattal gazdagodva, este hajóval véglegesen elhagytuk az ázsiai partot.

Augusztus 12-e vakációi utamnak egyik legmozgalmasabb napja volt. Már korán reggel átmentünk Stambulba, s a Jéni dzsámi-tól lövonat vitt az Aja-Sophia*-templomhoz. Nem minden meghatottság nélkül léptük át ez épület küszöbét. Valamikor ez a templom büszke-

sége volt a keresztény Byzancnak. A hagyomány szerint még Nagy Konstantin rakta le alapját az isteni Bölcsesség tiszteletére 326-ban és fia, Constantius fejezte be az építkezést 360-ban. 404-ben leégett. 415-ben Theodosius császár ujítottatta meg fa tetővel. 531-ben a »Nika« lázadás alkalmával ismét a pusztulás martalékává lett és Justinianus császára volt az eszme, hogy minden eddigi remek épületet felülmúló fönséges templomot emeljen. A templom tervét a tralleis-i Anthemios készítette, s az építkezés 532-től 537-ig tartott. Állítólag 360 mázsa aranyba került a munka, mely 10.000 eróbert foglalkoztatott. A templom kupolája az 558. évi földrengés alkalmával beomlott; ezután helyreállították, megerősítették, és a templom lényegében ma is változatlanul áll. Három egyetemes zsinatot látott e hely, de már négy és fél évszázad óta — a félhold diszlik az ormán.

Bár minden török mecset oly kimondhatatlanul sivár, még most is nagyszerű a templom belseje. Nem akarom untatni kedves Szerkesztő urat és olvasóimat e templom részletes leírásával, hiszen külseje és belseje egyaránt ismeretesek, csak azt jegyzem meg, hogy a remek mozaik ma is nagyjában ép; csupán azon helyeket meszelték be a törökök, ahol emberi alakok voltak, mert az izlam tiltja az emberi alakok ábrázolását. Négy pilléren zöld pajzsok függenek, melyeken a négy első kalifa neve diszlik 9 méter hosszú betűkkel; más feliratokon olvasható Mohammed tizenkét imámjának neve, kik közül az egyik a mohammedán

* »Szent bölcsesség«.

ha az nem jár anyagi áldozatokkal s megcsinálta, hogy az összes európai udvarok elismerték Nikita fejedelemnek királyiá váló proklamálását, Nikita ez alkalomból ugyan tulontul kimutatta az orosz cár iránti szimpátiáját, ez azonban semmi újságot nem hozott a külpolitikai viszonyok ismerőinek, mert hiszen ezen szimpátia, no meg az orosz pártolás Cettinje irányában már évek hosszú sora óta mutatja következményeit. Az európai lapok ama véleménye, hogy a cettinjei királyság valamikor még sok galibát okozhat az osztrák-magyar monarchiának, minékünk egy csep fejfájást sem hoz, mert mire a cettinjei királyság oly hatalmassággá növekedik, melynek befolyása esetleg a mi köreinket is háborgathatja, addigra a mi monarchiánk is erősebb lesz s annyi víz folyik le a Dunán, hogy azt mennyiségileg kifejezni talán még a csillagászati számítások alapján sem lehetséges. Addig is sok szerencsét kívánunk Nikita királynak a görbe hegyek országa dicsőségesen kormányzó uralkodójának.

A városi villamosmű reformja.

Schlatter Alfréd szakértő tervezete.

Nagyvárad város villamosművének eddigi kezelésével sokan nincsenek megelégedve. A vizsgálat sok vizsátságot derített ki s ezek nagyrészen a könnyvezetésnél és a pénzbeszedésnél követett rendszerből, vagy inkább rendszertelenségből keletkezett.

A vizsgálat óta sürgették a villamosmű vezetésének reformját s a város állandó szakértőül Schlatter Alfréd országos szaktekinélyt kérte fel, évi 2000 korona tiszteletdíj mellett. A tanács felkérte Schlatter Alfrédet, hogy adjon utbaigazítást a kezelés reformjára nézve.

Schlatter Alfréd a felbívásnak eleget tett. Már korábban rámutatott azokra a bajokra, amelyek a jelenlegi kezelésnél észlelhetők, tegnap pedig megküldte az általa kidolgozott szervezeti szabályzatát a villamosműnek.

A terjedelmes munkát 15 §-ba foglalva felöleli a mű igazgatását, a tanács és a tör-

vényhatóság, valamint az igazgatóság hatáskörét.

Eszerint a villamosmű vezetését igazgatónak: a városi tanács; a villamosmű igazgatója, az alárendelt személyzettel.

A törvényhatóság hatáskörét hosszan részletezi a szervezeti szabályzat. Eszerint a törvényhatóság hatáskörébe tartoznak: ingatlanok vétele, eladása, a villamosmű megterhelése kölcsönökkel; a mű egészben vagy részbeni eladása; minden költségvetésbe fel nem vett s újabb befektetést igénylő bővítés, átalakítás, a tervek és költségvetés megállapításával; a létesítmények leszámlolása fölött való határozathozatal. A közgyűlés elé tartoznak továbbá a peres és peren kívüli egyezmények kötése a fentebb részletezett ügyekben; az üzleti év meghatározása; a költségvetés megállapítása; a zárszámadások feletti határozathozatal oly időben, hogy a nyereség a községi alapköltségvetésbe beilleszthető legyen. A közgyűlést illeti az intézkedés joga azon esetben, ha az áramszolgáltatást más község területére is ki akarják terjeszteni.

Ugyancsak a törvényhatóság állapítja meg az áram árát és az áramszolgáltatást, az alkalmazott személyzet szolgálati viszonyát.

Az igazgatóságban nem a tanács tagjai lesznek mint jelenleg. Erre nézve azt tartalmazza a szervezeti szabályzat-tervezet, hogy az igazgatóság a következőkből alakíttassék meg:

Hivatalból tagjai az igazgatóságnak a városi tanács egy kiküldött tagjai, továbbá a tisztí főügyész és a vezetőigazgató.

A törvényhatóság 4 évre négy törvényhatósági tagot választ, akik közül 3 műszaki, 1 pedig kereskedelmi tájékozottsággal bírjon. Ha ilyen nem lenne a törvényhatóság tagjai között, külső embert is lehet az igazgatóságba beválasztani.

Hosszan foglalkozik a tervezet az igazgatóság ügyrendjével.

A vezető igazgatót a pályázók közül az

igazgatóság jelöli s ez alapon a polgármester megköti a szerződést, melyet a közgyűlés hagy jóvá.

A szervezeti szabályzatterv a tanács és a szakbizottság elé kerül első sorban.

A fekete róm fenyeget.

A kolera a nyári kánikulák eme retteget réme im megkezdte hódító körutját az európai államokban. Oroszországból indult ki az a fenyegető expedíció, a koleraveszedelem eme régi lészkéből.

A hatóságok, az országok minden lehető elkövetnek, hogy eme sárga ördögöt visszatartsák utjából és semmi óvintézkedést el nem mulasztanak, hogy gátat vessenek az esetleg fellépő ragálynak.

A hatóságok intézkedése egyedül nem elegendő, magunknak is hozzá kell látnunk, hogy a veszedelemben elháruljon fejünk felől. minden lehető el kell követnünk, hogy életmódunkban, étrendünkben olyan üdvösöknek bizonyult szabályokat kövessünk mindnyájan, melyek már eleve meggátolják, hogy hajlunk legyen a nagy veszedelem befogadására. Mindennemű éretlen gyümölcs élvezetétől óvni kell gyermekeinket. Maga az érett gyümölcs élvezete is minimumra redukálendő s különösen az uborka és dinnye evésnél kell a legmesszebbmenő óvatossággal eljárunk.

Ügyelnünk kell arra, hogy meg ne hűljünk, meg ne fázzunk.

A beteg elgyengült test hamarabb esik áldozatul a ragálynak, mint az egészséges edzett test. Vigyáznunk kell a legszigorúbban a tisztaságra, mert semmi sem táplálja a kolera bacilust jobban, mint a szenny, a piszok. Abban találja kedvét, más különben minden más egyéb betegség csirája is.

Noha az utóbbi napokban a kánikula kissé alábbhagyott, mégis óvatossággal kell várnunk a sárga rémet, mely pusztító körútjában nem fogja országunkat elkerülni.

tanítás szerint elragadtatott és a világ végén mint a »Mahdi«, a szabadító fog eljönni; számos, a Koránból vett idézet is látható a templom falán. Kupolája 65 méter magas, tehát két méter híján elérné alatta a váradi székesegyház tornya. Mivel a régi főoltár helye nem nézett Mekka felé, hanem a régi császári palota irányában, kelet-dél-keletnek, az imahely (a kibla) nem áll az apsis közepén. A padlózat drága márványát izléstelen gyékény-szőnyegek borítják.

Sokáig időztünk e mecsetben, elmélkedve a régi Byzánc dicsőségén és az átkos visszavonás szomorú következményein . . .

Az Aja Sophia közelében van Vilmos császár kutja, a régi Hippodrom, több emlékoszlop és az Ahmed-mecset. Ezt a mecsetet Ahmed szultán 1608—1614-ig építtette, hogy kiengesztelje Allah haragját, mert nem régen azelőtt valamivel megbántotta. (Vajjon melyik szultán nem tett rossz fát a tüzre?) Hanem újra baj történt: a szultán hat minaretet emeltetett a mecset mellé, holott addig csak a mekka-i mecsetnek volt hat minarete. Hogy az megmaradhasson elsőnek, kénytelen volt Mekkában hetedik minaretet építeni. Az izlam nem alkalmas arra, hogy művészetet ihlessen; az Ahmed-mecset összes diszítései arabeszkék, életelen alakok. Midőn beléptünk, — persze Allah nagyobb tiszteletére kezünkben tartva a cipőnk — egy török éppen mosakodott és inget váltott a mecsetben. — Ez — úgy látszik — török fogalmak szerint nem ellenkezik a templom rendeltetésével.

Ahmed szultán kutja mellett áthaladva a Báb il-Humajum-on (főkapu), az ember bejut a stambuli nagy Top*-kapu Szerailba, a régi Bizánc akropolisába. Ez volt a szultánok palotája, míg 1839-ben Abdul Medzsid fel nem építtette a Dolma-Bagcsét. A Szerailban van a művészeti iskola, a muzeumok és a Csinni-kioszk; ott látható az Irene-templom, melyet még Nagy Konstantin emelt »azisteni béke« tiszteletére, de ma katonai raktár. A janicsárok udvarán keresztül haladhat az idegen is, de az Orta-kapunál »idegeneknek tilos a bemenet.« A Top-kapu Szerail bennünket magyarokat azért is érdekli, mert ott őrizték a Korvínakat, melyeknek egy részét II. Abdul Hamid szultán adta vissza.

Stambul egyéb nevezetességeit délutánra hagyva haza siettünk, hogy kellő időben ott lehessünk a besiktas-i mecsetnél, hol V. Mohammed szultán déli 12 órakor szelamlíkját tartotta. Ismeretes dolog, hogy a szultán minden péntek dében a mecsetbe megy imádkozni, s ez nagy katonai parádéval kapcsolatos. Az embergyűlölő Abdul Hamid a Jüdz kioszkban lakott, távol népétől, s külön mecsetet építtetett, a Hamidie-mecsetet, hová imádkozni járt. A katonaságon kívül más ember alig láthatta. V. Mohammed nem így tesz. Hol az egyik, hol a másik mecsetbe hajt a Dolma-Bagcséből, nyitott kocsiban, hogy népet láthassa és a népet. Már jóval 12 óra előtt gyülekezett az embertömeg. Katonaság állt sorfalat, de bár jó magam csak »tartalékos« vagyok, mégis azt

* Top törökül »ágyut« jelent.

mondom, hogy fejelemzetlenebb kompániát még nem láttam, mint a török katonaságot. Végre, a szultán közeledtekor glédába álltak. Felhangzott a kürtjelzés, a zene és jött a diszmenet. Elején lovas bandérium haladt, piroszöld zászlókkal, s ezután nyitott kocsijában, egészen egyedül a felséges szultán. Főtisztjei és az uralkodó szultána utána haladtak a kocsikban, az utóbbi teljesen lefátyolozva. A szultán katonai diszben volt, fejét fezfőtte; már őszül, de hatalmas természetű és jószágos arcu ember. Megemeltük kalapunkat és mi is kiáltottuk a »csak jasát« (sok évig!). A szultán viszonzta a köszöntést. A szelamlík után valóságos veszedelmes volt a tolongásban és a sok kocsi közt eljutni a lóvonathoz.

A sok érdekes látványosságnak méltó befejezését képezte a délután. Gözhajó vitt végig az Aranyszarvon, miközben végignézhetők jobbról Galatát és Perát, balról Stambult. Az Ejub-mecset közelében kiszálltunk és mint nem régen még Jeruzsálem környékén, most Konstantinápoly fala körül tettünk tanulmányutat csacsiháton. E fal az Aranyszarvnál, az Aiwán-Serail-kapunál kezdődik és Stambul nyugati oldalán végighúzódik a Marmara-tengerig. Tíz nagy kapuja van. A fal mindenütt ketős és 12 méter magas; a külső fal vértete még ezenfelül mintegy másfél méter. A falak vastagsága 4—5 méter. A két fal egymástól 15—20 méternyire van. Jóformán minden 60 méternyi távolságban 17—18 m. magas tornyokat látunk. A külső fal előtt még vagy 18 m. széles hely van, s ez előtt van a 20 m. széles

Régi közmondás, jobb félni, mint megiejdni. Ez esetben félelem nem segít, sőt még bajt okozhat, de a kellő óvatosság és elővigyázat nyakára hághat a veszedelemnek.

Nagyvárad védekezik.

A kolera veszedelem réme erélyesebb intézkedésre sarkalja mindenfelé a hatóságot. Nagyvárad város tanácsa tegnap rendkívüli ülést tartott *Rimler* Károly polgármester elnöklése alatt, amelyen az utcák és közterek kitisztításának kérdésével foglalkoztak. Az egész város utcái, csekély kivétellel szennyes és piszkos állapotban vannak s kolera veszedelem esetén valóságos fertőzőtelep lenne majd minden utca. A tanács elrendelte, hogy az összes utcák kiséprése és kitisztítására, továbbá megfelelő szerszámok beszerzésére készítsenek költségvetést, hogy a fedezetről a város gondoskodhassék.

Ilyen rendkívüli esetekben csak időpocsékolás a költségvetés elkészítése, mert azonnal hozzá kellene kezdeni a tisztogatáshoz, mert nem lehet tudni, mikor hurcolják be hozzánk is a veszedelmet. Minden napi mulasztás könnyen megbosszulhatja magát.

Ezzel kapcsolatban felhívjuk a hatóság figyelmét a nagyvárad vasút állomás III. osztályú várótermére. Ez a tágas helyiség naponta telve van utasokkal, akik az ottani piszkos és szennytől könnyen veszedelembe juthatnak. Valóságos szemétdomb ez a váróterem. Dinnyehaj, gyümölcshulladék, csont, zsiros papír, kenyérhaj, itt-ott pocsolya telítik a surolókéfért még nem látott padlót. Ilyen állapotok még a mandzsuri vasútállomásokon sem találhatók. Az összezsufolt utasok egészségére valóságos veszedelem ez a szemétdomb. Meglátjuk, hogy lesz-e eredménye a felszólalásnak.

és 6—7 méter mély árok. Mily óriási erődmény lehetett ez valamikor!

Utunkban jobb kéz felé esett a nagy temető az Ejub-mecset környékén, balkéz felé pedig a város fala. A Top-kapun befordultunk Stambulba; ez a szomorú emlékü szent. Romanus-kapu, hol 1453. május 29-én Konstantinápoly elveszett és utolsó keresztény császára is hősi halált halt.

Utunk többi részét a Bajazed-mecsetig kocsin tettük meg, miközben láttuk a Kahrie, Sahzade, Jéni-Valide és Laléi mecsetet (tulipán mecset), s a nagy könyvtárt. A török mecsetekről igazán elmondhatni: ex uno disce omnes, — aki az egyiket ismeri, ismeri valamennyit. Ez a része a városnak különben semmi különös szépséget nem mutat. A Bajazed-mecset mellett terül el a Seraskier-tér, vagyis a török hadügyminiszterium tere, mellette 60 m. magas oszlop emelkedik. E tér közelében van a Szulejmanie-mecset a már említett seik-ul-izlamátussal. Ugyancsak a Bajazed-mecset környékén van a nagy bazár, melyről azonban Kairo után, újabbat nem mondhatok.

Miután ezt a részt is végigjártuk, bucsut mondhatunk Stambulnak. Még egyszer visszatértünk a lazaristák kedves hajlékába és az esti vonattal elhagytuk a Keletet.

Még egy szót kedves házi gazdáinkról. A jó anyák az osztrák-magyar provinciából valók és nagy iskolát tartanak fenn. Közeliükben laknak az irgalmas nővérek, kiknek szintén van iskolájuk és kórházuk. Sokat beszéltek a tavalyi ostromállapot borzalmairól, midőn nekik is tartaniok kellett a felbőszített nép haragjától.

Levelem talán nagyon is hosszúra nyúlt, sietek is a befejezéssel.

A viszontlátásra!

Dr Pataky Arnold.

Ázsiai kolera Bécsben.

— Hivatalosan megállapították. —

— A veszedelem Pozsonyban. —

A harmadik bakteriológiai vizsgálat, amelynek Bécsben az elhunyt Held Magdolnát és a nagybeteg Hoffmann Terézt alávétték, kétség-telenül megállapította, hogy mindketten ázsiai koleraiban betegedtek meg. Az erről szóló bécsi távirat szó szerint így szól;

Bécs, augusztus 26. A belügyminiszterium egészségügyi osztálya jelenti: A bakteriológiai vizsgálatok két esetben és pedig a néhány nap előtt meghalt Held asszonynál, valamint a még beteg Hoffmann cselédleánynál *ázsiai kolera*t állapítottak meg. A legmesszebbmenő óvintézkedések megtétettek.

A rettegő izgalom, amely egész Ausztriát elfogta, tehát nem volt alaptalan. S előttünk is a legszomorubb perspektíva nyílik meg, tudva azt, hogy a bécsi betegeket magyar hajók szállították fői Budapestről. Ugy látszik, most már rendeletekkel nem lehet föltartóztatni a kolera de bizonyos, hogy erélyes és okos intézkedésekkel szűk határok közé lehet szorítani.

Pozsonyban a veszedelem.

A Dunagőzhajózási Társaság »Regensburg« nevű hajója, amelyen Hoffmann Teréz fatális megbetegedése történt, tudvalevőleg Bécsből Pozsonyba érkezett. Utközben visszatérő jövet újabb megbetegedés fordult elő a hajón. Hoffmann Teréz hajótársa, Treka Antónia betegedett meg kolera-nyanus tünetek között. Hányási ingerek, majd a kolera többi tünetei is jelentkeztek nála, amikor a hajó Pozsonyban kikötött.

A hajóskapitány nyomban értesítette a pozsonyi hatóságot Trenka Antónia megbetegedéséről. Dr Mergl Ödön tiszti főorvos intézkedésére a leányt beszállították a kórház járványosztályára. Kolera barakban nem helyezhették el annál az egyszerű oknál fogva, mert Pozsonyban egyáltalán nincs barakk. Ugyanezért a hajót izolálták arra az időre, amíg a bécsi bakteriológiai intézet jelentése megérkezik a kolera-nyanusokról. A jelentést, ma délután tíz órakor megkapták Pozsonyban is, s a hajót nyomban deszinficiálták és nyolc napos vesztegár alá helyezték.

Intézkedések az osztrák határon.

Tekintettel a Bécsben megállapított ázsiai koleraesetre, a magyar belügyminiszterium egészségügyi osztályának vezetője azonnal telefonon kérdést intézett az osztrák belügyminiszteriumhoz, amely megerősítette, hogy két ázsiai koleraeset fordult elő és közölte, hogy beható vizsgálatot indított annak kiderítésére, vajjon nem izolált esetekről van szó és vajjon a járvány nagyobb terjedésétől lehet-e tartani. Amennyiben kiténnék, hogy nem teljesen izolált esetekről van szó, hanem a baj terjedésének veszélye volna várható, a magyar kormány a legszigorubb intézkedéseket fogja tenni az osztrák határ felé és az összes határállomásokon az utasok legbehatóbb megvizsgálását fogja elrendelni.

A bécsi főorvos nyilatkozata.

Bécsi tudósítónk táviratozza: dr. *Songott* városi főorvos következőleg nyilatkozott a kolera esetekről a »N. Fr. Pr.« egyik munkatársa előtt:

— Bárha a bakteriológiai vizsgálat ázsiai

kolera-t állapított meg, a két eset előttem rejtélyesnek tűnik fel, mert a Heldné és Hoffmann Teréz olyan hajókon jöttek Bécsbe, melyek nem közlekedtek kolera-nyanus megfertőzött helyeken. Mindkét hajó tudvalevőleg Magyarországról érkezett, ahol tudvalevőleg még nincsen kolera. A hatóságok minden tekintetben meg fogják tenni a kötelességüket és a *lahos-ságnak egyáltalán nincs oka a nyugtalanságra, vagy aggodalomra.*

Természetes, hogy a legnagyobb buzgósággal folytatják a kutatásokat abban az irányban, hogy kik érintkeztek a betegekkel. Mindazok a személyek, akikről kitűnik, hogy a nevezettekkel összeköttetésben állottak, el fogják különíteni és az egészségügyi hatóság meg fogja figyeltetni.

A bécsi kolera-nyanus esetek.

Bécs, aug. 26. A kolera-nyanus tünetek között megbetegedett Hoffmann Teréz cselédleánynál az orvosi és bakteriológiai vizsgálat megállapította, hogy a leány nem a kolera asiaticában, hanem kolera nostrasban szenved. Dr. Krausz tanár véleménye szerint, dacára annak, hogy a bakteriológiai vizsgálat komma-bacillusokat fedezett fel, ázsiai kolera-ról szó sem lehet. A leány betegségének oka erős gyomorrontás, a mit az ivóvíz és a rossz gyümölcsök okoztak. A másik esetben, a Ferenc József-kórházban elhunyt Held Magdolna esetében, még teljesebb bizonyossággal állapította meg a bakteriológiai vizsgálat, hogy a leány nem ázsiai kolera-ba halt bele. Itt is akut gyomorkataratusról, kolera nostrasról van szó.

Bár Hoffmann Teréz a tegnapi napot jobban töltötte, még sincs remény felépülésére. Szívműködése igen gyenge. Tegnap éjjel az orvosok konyhasó-oldatot fecskendeztek bőre alá, hogy a sok vízvesztéséget pótolják és a szívműködést elősegítsék.

E két esetén kívül a tiszti orvosoknak tegnap még több kolera-nyanusnak tartott esetről tettek jelentést. Azon a vontató hajón, amelyen Hoffmann Teréz megbetegedett, szolgált Böts Mórincz matróz. Bécsbe érve, a matróz jelentkezett a Ferenc József-kórházban és azt mondotta, hogy kolera-nyanus tüneteket vett észre magán. A kórházban elkülönített pavilonba helyezték, ahol állapota gyorsan javult. Megállapították, hogy a matróz egyáltalában nem érintkezett Hoffmann Terézzel és kizárt-nak tartják, hogy kolera-nya volna. Tegnap este Odebergből Bécsbe érkezett a Nordbahnon egy ember, aki jelentkezett a pályaudvaron szolgálatot tevő orvosnál és azt mondotta, hogy erős hányási ingerei vannak. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy itt sem lehet szó kolera-ról. Ezenkívül egy városi szolgát is megvizsgáltak, aki szintén önmagától jelentkezett, de a kolera itt is kizárt-nak látszik.

Hivatalos bevallás.

Bécs, aug. 26. A belügyminiszterium közegészségügyi osztálya jelenti hivatalosan: A bakteriológiai vizsgálat két esetben és pedig a néhány nap előtt elhunyt Held asszony, valamint a még beteg Hoffmann cselédleány esetében ázsiai kolera-t állapított meg. A legmesszebbmenő óvintézkedések megtétettek.

Az osztrák határ ellenőrzése.

Félhivatalosan jelentik: Tekintettel a Bécsben megállapított két ázsiai koleraesetre, a magyar királyi belügyminiszterium egészségügyi osztályának vezetője azonnal telefonon kérdést

intézt az osztrák belügyminiszteriumhoz, a mely megerősítette a két eset hírére és közölte, hogy részletes vizsgálatot indított annak kiderítésére, hogy nem-e izolált esetekről van szó és vajjon a járvány nagyobb terjedésétől lehet-e tartani. Amennyiben kitűnik, hogy nem teljesen izolált esetekről van szó, hanem a baj terjedésének veszélye várható, a magyar kormány a legszigorubb intézkedéseket fogja tenni az osztrák határ felé és az összes határ-állomásokon az utasok legbehatóbb megvizsgálását fogja elrendelni.

A fekete hajó Budapesten.

Tegnap reggel Bécsből Budapestre érkezett a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási társaság 806. számú uszájhajója, a melyen Held kormányos felesége tegnapelőtt Bécsben megbetegedett.

A hajó az újpesti rakpart előtt, a Duna közepén horgonyoz. A tiszt főorvos megvizsgálta a hajót, a melyen Busnyák kormányos, Munkás József matróz és még egy uszájlegény utaztak.

Legújabb hírek.

Bécs, augusztus 26 Dr. Songott, állami tiszt főorvos, a Neue Freie Presse munkatársa előtt ekként nyilatkozott:

Noha a bakteorológus vizsgálat kolera asiaticát állapított meg, a két eset előttem valóságos rejtély. A két nő nem járt kolerával fertőzött vidéken. Mind a ketten tudvalevőleg hajón jöttek Magyarországból Bécsbe és Magyarországon nincs kolera. Az osztrák főváros lakossága teljesen nyugodt lehet. A hatóságok megtettek minden emberileg lehető. Magától értetődik, hogy szigoruan kinyomozzuk mind azokat, a kik az elhunyt Held Magdolnával és az ápolás alatt levő Hoffmann Terézszel a leg-távolabbról is érintkeztek, izolálni fogjuk őket. A baj nem terjedhet tovább.

Bécs, augusztus 26. Dr. Haberler a belügyminiszterium közegészségi osztályának főnöke elmondta egy hírlapírónak, hogy az egész Dunamentét orvosok figyelik. Hoffmann Teréz Bécsben a Lipótváros egy házában megfordult és ott husz emberrel érintkezett. Mind a huszat szobafogságban, orvosi megfigyelés alatt tartják, mert Hoffmann Teréz esetében az inkubáció még 2—3 napig tart.

Csernovitz, augusztus 26. Bukovina határán Foltiseni román községben egy munkáson kétségtelenül megállapították az ázsiai kolerát. Románia felé hihetetlenül szigorú óvintézkedéseket tettek.

Életmód és szabályok kolera idejében.

Kolera esés ellen a következő életrendi szabályok megtartása által óvhatják magukat a legsikeresebben:

1. Szigorú mértékletességet kövessenek ételben, italban, munkában és élvezetben; kerüljék azért a gyakori és sok étkezést, részegeskedést, testi és szellemi munkában való megerőltetést, éjszakázást és nemi kicsapongást.

2. Az étkezésre nézve maradjon mindenki a szokott tápszerei mellett, ha t. i. azok eléggé táplálók s könnyen emészthetők. A vacsorát, mely bőséges ne legyen, néhány órával kell a lefekvés előtt elkölteni. A hasmenésre hajlandók igyanak makkavét, csokoládét; ha borivók, jó minőségű vörös bort és kerüljék mindazon étkeket, melyek náluk hasmenést szoktak előidézni.

Italul legcélszerűbb a tiszta friss víz, avagy

a jóminőségű bor, valamint friss ásványvíz (borvíz, savanyvíz). Rossz bor vagy tökéletlenül forrott sör ártalmas.

Igen káros lehet az egészségre nézve továbbá az olyan víz, mely szemét, hulladék, ganajlé, árnyszékék közelében fakad s azoknak kiszivárgása által beszennyezetté és az olyan folyó víz, mely csatornák beszajadzásához közel merített. Gyakran a víz hűtésére használt jég is ártalmas, ha tisztátlan helyről gyűjtik.

A tisztátalan avagy gyanus vizet homokkavicsrétegen kell filtrálni; még jobb a gyanus vizet telforrálni és lehűlve kevés borral, pálinkával avagy citromlével vagy kevés ecettel, esetleg 4—5 csepp hígított sósavval.

3. Célszerű naponként mérsékelte testmozgást tenni a szabadban.

4. A ruházat védje a testet az idő viszonyaitól ellen. Kik könnyen meghűlnek és hasmenésre hajlandók, viseljenek hasukon és lábukon melegen tartó kelmét (flanelt).

5. A lakhely száraz, világos, tágas és kivált jó szellőzött legyen, nedves, homályos és dohos szobában való lakás, kivált, ha még azokban sokan vannak együtt, felette ártalmas.

6. A tisztaság úgy a testre, mint a ruházatra, ágyneműre s lakásra nézve szigoruan fentartandó; ugyanazért gyakran kell mosakodni, időnkint óvatosan fürdeni; a ruhát és ágyneműt gyakran ki kell szellőztetni és tisztával felváltani; a lakásban, a lakás körülszennyezet nem szabad megtűrni. Ártalmas a tartózkodás oly helyeken, melyeknek levegője rothadó állati vagy növényi hulladékok bűze által van megfertőzött; legveszélyesebbek a többi közt a vermek, ganajdombok, árnyszékék, éji szekrények, stb., ha azokba a kolerások bélürülékei, hányata öntettek.

7. Az egészség fenntartásának feltételeihez tartozik még: a kedélynyugalom, bátorság, jókedv; ellenben ártalmas a nagy félelem, aggodalom, bizalmatlanság.

8. Óvakodjunk a kolerás ürülékeivel, szennyes ruháival tulságosan érintkezni; azért a beteg ápolása közben tisztaságukra lehetőleg ügyeljenek s az ürülékeket, valamint a beszennyezett tárgyakat azonnal távolítsák el, illetőleg tisztítsák meg és fertőtlenítsék.

Aki két hónapja van toloncuton.

A királyhoz akar jutni.

Érdekes vendéget kapott a nagyvárad rendőrség tegnapelőtt. Toloncuton hozták ide az illetőt, csak azért, mert nem tudnak vele mit csinálni a hatóságok. A nagyvárad rendőrség követni fogja a többi rendőrségek példáját és toloncolja tovább a kellemetlen vendéget.

Az illetőt *Blasek* Antalnak hívják, ő földbirtokosnak mondja magát, azonban a birtokairól nem tud felvilágosítást adni. Személyazonosságát elfogadható okmányokkal nem tudja igazolni. Ellenben van a hóna alatt egy valóságos irattár. Csupa peres ügyek. Itéletek, idézések, feljelentések és más eféle perlekedést tanúsító iratok.

Az iratok közt van egy peticionális kérvény is és pedig Kelemen Samu és Földes Béla megválasztása ellen. A kérvényt *Blasek* maga adta be a Kuriához. A Kuria érdemileg foglalkozott az ügygyel és a panaszt elutasította.

A nagyvárad rendőrségen kihallgatták *Blasek*et, azonban a kihallgatáson olyan vallomást tett, hogy abból a rendőrség csupán annyit tudott megállapítani, hogy egy veszedelmes, perlekedési mániában szenvedő egyén-

nel van dolga, akinek a negyedik kereke lóg egy kicsit.

Blasek ugyanis földbirtokosnak mondta magát, bár a legkevésbé sem volt róla leolvasható. Később azt adta elő, hogy őt 1200000 korona vagyonából kiforgatták. Egyedüli támasza a családjának egyik tagja volt, aki alispán volt, ezt azonban elemésztették.

Mivel pedig legutóbb roppant nagy injuria esett rajta, a királyhoz fog felmenni és ott adja elő a panaszát. A királytól az ő érdemrendjeit fogja visszakérni. De hogy micsoda sérelem esett rajta, vagy hogy miféle érdemrendjeleket fog az uralkodótól visszakérni, azt titokban tartja és csak a királynak fogja megmondani.

A hatóságok sehol sem tudnak vele boldogulni. Ahol csak letelepszik, egy hét alatt már nincs az a közintézmény, vagy tisztviselő, aki ellen feljelentést ne tenne. Perlekedik még a kondással is. A hatóságok úgy segítenek rajta, hogy toloncolják egyik városból a másikba. Ilyen toloncuton már éppen két hónapja van *Blasek* és hogy hol fognak vele megállapodni, nem tudják.

Legutóbb Arad, Gyula, Békés Csaba, Gyoma rendőrségei toloncolták. A nagyvárad rendőrség minden igazoló-irat hiányában *Szatmárra* fogja toloncolni az örökös perlekedőt. Szóval, most ismét kezdődik a toloncut, de visszatelé. Az állítólagos földbirtokost ma indítják utnak rendőri fedezet mellett.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** *Novotny* S. Alfonz főgimn. igazgató nyári tartózkodásából hazatért és átvette hivatala vezetését.

* **Rulikovszky emléke.** Rulikovszky Kázmér lengyel származású magyar szabadságharcos vértanu halálának évfordulója holnapra augusztus 28-ra esik. Tekintettel arra, hogy 28-a vasárnap lesz s így gyászisteniszteletet nem lehet tartani, a requiemet ma reggel 9 órakor tartják meg a Szent László-templomban.

* **Ünnep az Orsolya-zárdában.** Vasárnap Szent Ágoston napja alkalmából ünnepe lesz a helybeli Orsolyaapácák zárdájának, melynek templomában fél 10 órakor dr. *Lestyán* Endre papneveldei spirituális prédikációt tart, *Széchenyi* Jenő apátkanonok pedig ünnepélyes szent misét fog celebrálni.

* **A trónörökös Magyarországon.** A »Frankf. Ztg.« a következőket jelenti Ferenc Ferdinánd trónörökösnek Rotschild bárónál tett látogatásáról: A trónörökös nagyon érdeklődött flotta-ügyek iránt és legközelebb Magyarországra utazik, hogy az osztrák-magyar flotta-egylet érdekében agítáljon a magyar arisztokraták között.

* **Vaskoronarend egy kananoknak.** A király, mint a hivatalos lap mai száma közli, *Marsó* Géza címzetes apát, a rozsnyói székesegyház örkanonkjának a harmadosztályú vaskoronarendet adományozta.

* **Elévültek a dreadnought-ok.** Az admirális hivatal — az angol haditengerészeti miniszterium — rendeletileg, táviratban intézkedett, hogy a portsmouthi hajógyárban szüntessék be a dreadnoughtok felszerelési és egyéb munkálatait. Ennek a szenzációs intézkedésnek olyan oka van, amely alkalmasint nagy felfor-

dulást, mélyes megdöbbenést kelt majd azokban az országokban, — így minálunk is — ahol milliók és milliók árán erősködnek, hogy a hadi flottát dreadnought-típusokkal egészítsék ki. Mert arról van szó, hogy ez a hatalmas vasszörny, amely tegnap még csodája volt a hadi technikának, most egyszeriben elévült. Annyira elévült, hogy akár lomtárba rakhatják. Vagy eladhatják, mint ócskavasat. És az osztrák-magyar monarchia éppen most készítetteti az ő dreadnoughtjait. Mire elkészülnek, már mult századbeli relikviák számába mehetnek majd. Az admirális hivatal intézkedésére az adott okot, hogy kipróbálták — teljes sikerrel — egy angol mérnök találmányát: hatalmas automobil motort, amely harmincezer lóerőt fejt ki, és amely egyszeriben feleslegessé teszi a dreadnoughtok komplikált gépezetét. Ha ezzel a motorral szerelik fel a hadihajókat, feleslegessé válik rajtuk a kémény és a kazán és következésképpen a fűtők és gépészek mai létszáma is. Mindez pedig nagy súly, hely és erőmegetakarítással járna. Szóval, mire a monarchia dreadnoughtjait vizre bocsátják, éppen annyit érnek majd, mint a kétszáz év előtti emeletes gályák. Eltehetik majd őket a lisszai csata trofeumai közé . . .

* **Székely Mihály felszállásai.** Székely Mihály, a kiváló magyar aviatikus, a ki a rákosi repülőtérén legutóbb sikeres kísérleteket tett repülőgéppel, most vasárnap Zágrábban szállt föl közönség előtt. Jövő vasárnap Belgrádba rándult át, a hol a felszállásánál megjelenik a szeib király is.

* **Vilmos császár és a Don Juan tábornok.** A Frankfurter Generalanzeiger tud róla, hogy Vilmos császár módfelett felháborodott Gagern tábornok viselkedésén, aki megrontotta egy bajtársának családi boldogságát, Memers főhadnagyot földönfutóvá tette s aztán cserbenhagyta a főhadnagy feleségét, ő pedig nőül vette régi gazdaasszonyát. Nincs az a csekélység a hadseregben, a miről ne kellene jelentést tenni a császárnak. Gagern tábornok ügyét is elsősorban a császár elé terjesztették és a katonai kabinetiroda egyenesen a császár utasítására kért be a hadügyminiszteriumtól az aktákat. A tábornokra nézve súlyos következményei lesznek az afférnek, mert — mint az idézett lap értesül — a császár nem ismeri tréfát, ha a bajtársi hűségén esik sérelem. A polgári törvényszék megítélte a cserbenhagyott asszony és gyermekei számára a tartásdíjat, de az is bizonyos, hogy Vilmos császár ki fogja közsíteni a hadsereg kötelékéből Gagern tábornokot s megfosztja nyugdíjától.

* **A Bottó-féle főziskola megnyitása.** A városi tanácstól nyert felhatalmazás alapján közlöm, hogy a Körös-u. 27. számú alapítványi háznál létesített Bottó-féle főziskola f. évi szeptember első napjaiban megkezdte működését és így felhívom mindazon szülők, gyárok és intézeti vezetők figyelmét, hogy amennyiben iskola-kötelezettségen túl levő, 12-ik életévüket betöltött leány gyermekeiket, vagy a neveletésükben levő növendékeiket a főzés gyakorlati elsajátításában kioktatni óhajtják, hogy a főziskola helyiségeiben folyó év szeptember 5-éig az iskolavezető tanítónőnél jelentkezhetnek. Az öt hónapig tartó tanfolyam díja személyenként 30 korona, mely összeg előleges havi részletekben fizetendő. Beiratási díj 2 korona, míg az intézeti eszközök használati díja 3 korona, szintén a beiratáskor fizetendő. Azok a növendékek, kik a főziskolában étkezni óhajtának, ebédért havi 18 koronát, vacsoráért 15 koronát tartoznak fizetni. Ezen tandíjfizetési kötelezettségek alól a 2 korona beiratási díj és a 3 korona

konyhaeszköz használati díj kivételével mindazok mentesek, kik teljes vagyontalanságukat hatósági szegénységi bizonyítvánnyal igazolják. Végül mentesek a fizetési kötelezettségek alól az állami gyermekmenhely gondozásában levő, hatóságilag elhagyottá nyilvánított gyermekek. A főzés tanítását, a növendékek gondozását eskü alatt szolgáló, képesített tanítónők teljesítik Erdekldők akár szóbeli, akár levélbeli tudakozódásaira az iskolavezető tanítónő nyujt kellő fevilágositást. Nagyvárad, 1910. augusztus 25. *Furicskay* Barna, tb. tanácsos.

* **Kisajátítás Kolozsvári utcán.** Kolozsvári-utcán, a baptista imaház előtt oly szűk az utca, hogy különösen a villamosvasut építése óta a forgalom ezen a ponton csak állandó életveszély mellett bonyolítható le. Nagyvárad városa ezen akként akar segíteni, hogy a vársánc felőli oldalon levő Jakobovits házat kisajátítja s eltávolítja, ami által az ut megfelelően kiszélesedik. A kereskedelmi miniszter most értesítette Nagyvárad városát, hogy a Jakobovits-ház kisajátítását utcarendezés céljából elrendelte s megengedi a városnak, hogy a kártalanítás megtörténte előtt az utcaszabályozási munkálatokat megkezdhesse.

* **Borsalino, Pichler és angol kalapnyári ujdonságok REICHARD ARUH-ZABA** megérkeztek, hol legelegánsabb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

Szives tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kitüntető oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányából. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szives pártfogását kérve tisztelettel:

HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfiszabók
Nagyvárad.

344

x **Magános urinő** ajánlkozik plebániára, vagy magános úrhoz gazdasszony-nak. Házvezetésben teljesen jártas. Cim: Nagyvárad, Lakatos-utca 161.

Ha Goethe föltámadna

hinnuszt írta a Fay-féle valódi szodeni ásvány-vizpasztilláról. Elettében igen nagyra tartotta e források gyógyító erejét, de hogy ezt a gyógyító erőt sürített alakban a zsebünkben magunkkal vihessek, azt bizonyára nem tartottuk volna lehetségesnek. Fay valódi szodeni pasztillái magukban foglalják a híres szodeni gyógyforrások vizének összes gyógyító erejű alkotó részeit és hatásuk a megbélés minden formái ellen, világszerte ismeretesek. Szodeni pasztillát 1 kor. 25 fillérről minden idevágó üzletben lehet kapni.

Főképviselő Magyarországon és Ausztria részére: W. Th. Guntzert cs. és k. udv. szállító, Wien, IV-1. Grosse Neugasse 17.

x **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében augusztus hó 24., 25., 26. és 27-én a következő pompás mozgótevényképek lesznek bemutatva. 1. Legyező. 2. Rendőr-ujonc. 3. Szerelmi cselszövés. 4. Budapesti repülőverseny utolsó napjai. 5. Fagitarinói hegy-szakadék. 6. Szép nevelőnő. 7. Marhaláb ur állat vállal. 8. Utazás Svájcban. Belépti-díj nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szives pártfogását kéri *Hartstein és Örlei* kávéházi tulajdonosok.

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekl, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű Wolfram-négyt és ami a régiakkal szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki nem akar nagy világitást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram*

égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szivesen szolgálok felvilágosítással. 44

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

SZÍNHÁZ.

A Borgia család történetéből. Rendkívül nagy érdeklődéssel fogadta a közönség a Pannonia mozi új műsorát, amelynek clouja egy határos történelmi dráma a Borgia-családok históriájából. A darab címe: A Borgia testvérek s a gyönyörű színes képek Borgia Lukrecia és Caesar véres versengését örökítik meg. A darab ma látható utoljára. A műsor többi számai: 1. A chillouk törzs (term.) 2. Egy borzasztó titok (humoros). 3. Az Erik testvérek. 4. A hiszékeny paraszt (humoros). 5. A vezető (dráma). 6. Pathe Journal. 7. A turfangos Kató.

TANÜGY.

Beiratkozás a főreáliskolában. A helybeli áll. főreáliskolában a beiratások f. évi szept. hó 1. 2. 3. napjain lesznek. Akik az első osztályba akarnak beiratkozni, azok a következő okmányokat tartoznak felmutatni: születési bizonyítvány, a IV. elemi iskola felvételéről szóló bizonyítványt és himmlőltási bizonyítványt. A többi osztályba a mult tanévi bizonyítvánnyal lehet beiratkozni. A beiratkozásnál fizetendő díjak összege: 16 korona. A felvételi vizsgálatok aug. 31-én. Az érettségi vizsgálatok írásbeli része szeptember 5, 6, 7; a szóbeli szept. 9-én.

Igazságszolgáltatás.

Utóhangok a Haverda-pörhöz. Szegedről jelentik: A mult év december 13-án *Balogh Béla* szabadkai törvényszéki bíró a Haverda-ügyben cikket tett közzé a *Bácskai Naplóban* és a *Budapesti Hirlapban*. E cikkek következménye volt, hogy más esküdtszéket kellett a per letárgyalására delegálni, mert *Balogh* cikke a vallomásokot és szakértői véleményeket jogi mérlegelés tárgyává tette és ezzel az esküdteket önálló véleményükben befolyásolhatta volna. *Balogh* ellen a szegedi főügyesség kétrendbeli följelentést tett a szegedi ítélőtáblánál, amely csütörtökön a két azonos szövegű cikk miatt egyrendbeli fegyelmi vétségért *Balogh*ot vád alá helyezte. Az ügy tárgyalására szeptember 17-ét tűzték ki, amikor az érdemes bírót valószínűleg felmentik, mert akkor is csak kötelességét teljesítette, amikor az igazság kiderítésére tollat fogott kezébe. Es ki lehetett erre hivatottabb mint ő, akinek kimagasló bírói kvalitásai ismeretesek s aki legjobban ismerte a szövevényes bűnpör anyagát, melynek szegedi tárgyalása ugyis szégyent hozott a magyar judikaturára.

A Polonyi-Lengyel-pör. Ismeretes még az a nagy rágalmazási sajtópör, a melyet *Polonyi Géza* volt igazságügyminiszter indított *Lengyel Zoltán* országgyűlési képviselő ellen, aki őt »A Nap«-ban megtámadta. A budapesti büntető törvényszék esküdttörbírósága egy ízben

már itékezett ebben az ügyben, de a Kuria megsemmisítette az esküdtbírók ítéletét és újabb főtárgyalást rendelt el. Ebben az ügyben most a büntető törvényszék ártírt a képviselőházhoz és kérte, hogy az újonnan alakult képviselőház függesse fel e kérdésben dr Lengyel Zoltán orsz. képviselő menetelmi jogát.

TÁVIRATOK.

A koronaörség tolvaja.

Budapest, aug. 26. A hadbírók befejezte a koronaörség tolvajának ügyében a vizsgálatot. A tolvaj nevét ezuttal még nem hozza nyilvánosságra, azonban a honvédelmi miniszter rendelete folytán a nagy nyilvánosság elé hozzák.

Az amerikai erdőégés.

Missoula, aug. 26. Itt letartóztattak három embert azon gyanu alatt, hogy ők okozták az erdőégéseket. Hir szerint más letartóztatások is várhatók. A Washington, Idaho és Montana államokban előfordult erdőégések áldozatainak számát körülbelül háromszáz emberre becsülik.

A pestis Odesszában.

Odessza, aug. 26. A legutóbbi négy napon itt 12 pestis-gyanus megbetegedés történt.

Uj szer a tüdővész ellen.

Berlin, augusztus 26. A kísérletek Rosenbach göttingai egyetemi tanár új gyógyszerével kedvező eredményt adtak. Az új tuberkulin bizonyos biochemikus elváltozás útján a tüdővész bacillusait ártalmatlanokká teszi. A Deutsche Medizinische Wochenschrift mai közlése szerint a klinikákon folytatják a kísérleteket az új tuberkulinnal.

Repülőgép a hadgyakorlaton.

Páris, aug. 26. Mint Toulból jelentik, a tegnap éjjel itt rendezett gyakorlatok alkalmával először vett aeroplán részt, amelynek pilótája az ismer Fequant hadnagy volt.

Páris, aug. 26. A »Journal« jelenti, hogy az ez évi nagy hadgyakorlaton négy kormányozható léghajó és 11 aeroplán fog résztvenni és a szerint, hogy milyen hadtesthez tartozik, megkülönböztető jeltekkel lesz ellátva.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti főzsetudósítások.

Budapest, augusz. 26.

A gabonatözsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre — — —	981
Rozs októberre — — —	745

Zab októberre — — —	721
Tengeri júliusra — — —	570

Irányzat: Lebonyolít, lanya.

Értéktözsde.

Magyar hitel — — —	857—
Osztrák hitel — — —	664—
4%-os koronajáradék — — —	91.70
Allamvasut — — —	747—
Jelzálogbank — — —	482—
Leszámitoló bank — — —	587—
Hazai Bank — — —	308—
Kereskedelmi részv. — — —	747—
Rimamurányi — — —	691—
Salgótarjáni — — —	640—
Közuti vasut — — —	737—
Városi villamos — — —	373—
Adria — — —	557—

Irányzat: Csendes, kevés üzlet.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. — 98

De ha szájalma nem volt a nő számára, sajnálkozása Péter föött, kinek ereje és térfias termébe az ő jó akaratát már megnyerte, hatalmasan növekedett, mialatt azon elmélkedett, hogy e dalás tértu mikép lesz a halál fia.

Mikor az őrmester merő formalitásból megkérdezte, vajjon a foglyokat összetűzze-e, és a tiszt kissé hevesen tagadólag válaszolt, ez a megrögzött nőgyűlölő meg nem állhatta, hogy azt ne mondja:

— Jól van kapitány! Hadd legyen szabad amíg lehet! Ha nem éri az a jó szerencse, hogy főbe löbjék, ugys e nőhöz lesz láncolva egész életén át.

XXII. FEJEZET.

Egy macskának is szabad a királyra nézni.

Rózsika ereje visszatérni látszott a boldogságtól, hogy kedvese közel van hozzá. A katonák durva szivességükben pár falat kenyeret s néhány korty bort rájuk kenyszerítettek. Ekép feltrissülve, megújult testi erővel lépdeltek

Versaillesbe, s következkép reményteljesebb lelki állapotban is, elbeszélve felváltva egymásnak szenvedéseiket és kalandjaikat. Rózsika bölcsen elhallgatá az Ignácus atyától kapott levelet végső segéd-eszköz gyanánt.

Már már eős kísértésbe jött, hogy azt megmutassa, mikor foglyul ejték, de megdondolva, hogy ha azt egyszer kiadja kezéből, nem lesz biztos eszköze, mellyel a királyné színe elé juthasson; s ezt minden zavarában és szomorúságában soha nem éveszté szem elől, mint ama nagy célt, mely végett Párisból kimenekült:

Mindazonáltal, midőn a palota kapujában az örség elő kiáltás üdvözlé megérkezésüket, nagy szomorúságára, azt látta Rózsika, hogy az udvari fényes fogatok már betogva készen állnak; s csak egy maroknyi lándzsás képezi a kíséretét; egy zenekar játszott az ablak alatt; ezüst harisnyás s aranyos paszomántos cseledek tolongtak a bejáratnál; udvari egyecruhába öltözött apródok futkostak ide-oda: a lépcsők skáriát szőnyeget teregetek s minden arra mutatott, hogy a királyi pár indulni készül.

Nem volt veszeni való idő. Midőn Rózsikat be akarták kísérni az örszobába, elszakadt Pétertől s bátran a fiatal tiszthez lépett, ki már el akarta bocsátani embereit. — Uram, — mondá, én a szolgálattevő ezredessel szeretnék beszélni.

— Kisasszony, — viszonzá a tiszt, — kegyed feledi, hogy fogoly az örszobában.

— Ön a saját felelősségére tagadja ezt meg, — folytató a leány, már szédülni érezvén fejét vakmerőségétől. — Szentségtörés, a királyné öfelsége ellen tervezett merénylet forog szóban!

Egy gazdagon öltözött tiszt, ki e pillanatban arra ment, meghallá Rózsika szavait. — Mi baj van De Girard? — kérdé — Ki ez a nő s mit akar? Utánnam hallottam tudakozódni. A másik alázatosan meghajtá magát. — A népből való ez a leány, marquis — felelé. — Kedvesét e pillanatban kísérem be vasra verve. Az országot mellett elrejtözve fogtuk el a leányt.

— En a palotába siettem — veté közbe Rózsika. — Olyan fáradt voltam, hogy le kellett ülnöm, de ha a katonák nem értek volna utól, kézen-lábon csuszva is eljöttem volna, mert kész vagyok meghalni, csak hogy a királynét megmenthessem.

Oly ékesen szóló volt ezen személyes érés kifejezése, hogy De Favras helyeslőleg tekintett a beszélő arcára. Kifejezett ez mindent. Nem volt szükség a poros sarukra, az utól megviselt ruhára, az elankadt alakra tekinteni, hogy az aggodalmat, szenvedést és fáradságot leolvassa azokról. — Magamra vállalom ezt a dolgot, — mondá a marquis; De Girard kapitány, felmentem önt foglyának őrszétől. Mint láthatja, én vagyok ma a szolgálattevő tiszt.

Rózsika a kívánt alkalmat várta. Ez végre itt volt.

— Uram, — mondá kihuzza kebléből a papírost. — Itt egy levél Ignácus atyától.

A marquis összerendezte, és arca elkomorult, mialatt az olvasá. — De Girard kapitány, — mondá, — tartsa embereit fegyver alatt egy szakasz katonát minden kapunál; aztán kérje meg D'Aiguillon ezredest, hogy lándzsáissai nyergeltessenek és legyenek indulásra készen, mihelyt értesítést kapnak. Mondja meg a kíséretnél levő tisztnek, hogy emberei leszállhatnak — és a kisasszony legyenszives velem jönni.

Mialatt a bapitány elsielt, hogy ezen parancsokat teljesítse, Rózsika a marquist a palotába követte, egy oldalajtón át, fel egy keskeny lépcsőn, végig egy folyosón, melynek oldalán a francia királyok arcképei fűtek, és szorongatott szívvvel a király magántermeibe találta magát bevezetve. (Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

HUSZÁR A.

lakás, butorozott szoba, üzlet-helyiség, fővárosi és vidéki ingatlan vétel-eladási és hirdetési irodája

BUDAPEST,

Zrínyi-utca 1. sz., Gresham-palota,
Telefon: 81-08.

Külön osztály ingatlan birtok, fővárosi házak vételére, eladására, cserére. Ezenkívül mindennemű ügyben 5 kor. előleges beküldése ellenében utbaigazítást, felvilágosítást ad. E célra külön információs osztálya van. — Válaszbélyeg. — Legmegbízhatóbb vállalat. — Elsőrangú ajánlatok.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat

és izletes ételeket
olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjával
és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI szál-
loda, vendéglő és kávéház bérlelője.

Baross-utca 60. számú
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Pol-
gári Takarékpénztár-
nál, Kossuth-u. 4. sz.

BRAUN EDUARD

hirdetési irodáját

Budapest, VI., Révay-u. 1. szám

(Váci-körut sarok)

Fonciére-palotába helyezte át.

Telefon: 128-24.

**Hirdetések felvétele
a világ összes hírlapjai részére.**

Dijmentes felvilágosítások.

Kitüntetve: az első díjjal, elismerő
okirat, aranyéremkereszttel, újság-
reklámnak MINTASZERŰ elkészítéseért.

Telefon: 263 szám.

**Hirdetések
felvételnek
elap kiadó-
hivatalában**

*Gyorsan pusztul a bőr s ezt On-
bánja,
Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem
használja.*

M. kir. posta és távirtda igazgatóság Nagyvárad.

31374—1910.

Hirdetmény.

Bihar vármegye Ártánd községében
Ártánd elnevezéssel 1910. évi szeptember
hó 1-én postai ügynökség lép életbe,
mely bárhova szóló levélpostai küldemé-
nyek, továbbá csak a belföldre, Ausztriába,
a megszállott tartományokba és Német-
országba szóló, 1000 korona értéket meg
nem haladó pénz és csomagküldemények
felvételével, továbbításával, leadásával és
utalvány, nem különben postatakarékpénz-
tári ügyletek közvetítésével van megbízva.

A postaügynökség kézbesítési köre:
Ártánd községre s a közigazgatási szem-
pontból ezen községhez tartozó Fülöp,
József, Kistanya tanyára és Kiszomlin
pusztára terjed ki.

A postaügynökség leszámolás, ellen-
őrzés és felügyelet tekintetében a mező-
keresztesi posta és távirtda hivatalhoz tar-
tozik és összeköttetését az Ártándról Me-
zőkeresztesre és vissza naponként egyszer
közlekedő gyalogküldöncjárt utján a ne-
vezett posta és távirtda hivattal fogja
nyerni.

Nagyvárad, 1910. augusztus 19.

Siket.

NAGYVÁRADI KERESKEDELMI CSARNOK.

A nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola, melynek érettségi bizonyítványa egy
évi önkéntes katonai szolgálatra jogosít s melynek eddig végzett 778
növendéke elsőrendű kereskedői-, gyári-, bankári- és pénzügyi cégeknél,
postai, távirtdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényhatósági és egyéb közhivatalokban nyertek
alkalmazást,

1910. évi szeptember hó 1-én nyitja meg 23-ik évfolyamát.

Az intézetet az 1909—1910-iki tanévben 253 tanuló látogatta, köztük 150 vidéki.
Vidéki tanulók Dénes Pál igazgatása alatt álló, a magas kormány által enge-
délyezett és az iskolát fenntartó testület közvetlen felügyelete és ellenőrzése alatt
álló internátusban nyerhetnek elhelyezést.

Az 1910—1911-iki iskolai évre a szabályszerű beiratások még július és augusztus
hónapokban hétfő, szerda és péntek napjain délelőtt 9—12 ig eszközölhetnek.

A beiratásoknak szeptemberre való halasztása a szülőkre és tanulókra azon
veszéllyel jár, hogy tömeges jelentkezések folytán egyik-másik osztálynak netán szükség-
gessé válандó párhuzamosítása részint berendezett tanterem, részint elégséges tanterek
hiányában szeptemberben már keresztülvihető nem lévén, az akkor jelentkezők felvehetőek
nem lesznek; míg a párhuzamosítás szeptemberre eszközölhető akkor, ha annak szüksége
már július első napjaiban mutatkoznék. Szeptemberben csak akkor vétetnek fel tanulók,
ha a szabályszerű létszám be nem telt. Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztatónk« ad
bő felvilágosítást, amelyet levelező-lapon nyilvánított kívánatra az iskola-igazgató (lakik
az iskolaépületben, Deák Ferencz-utca 3.) azonnal megküld.

Nagy-Várad, 1910. évi július hóban.

Reismann Mór,
a fenntartó-testület elnöke.

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.

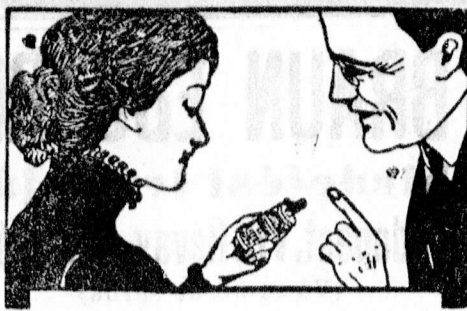
A szépség ápolása a meleg évadban!

Különösen fontos!

Különösen fontos!

A Corsini-féle „Eau de Florence“

Itten is mint egyedüli pipereszer bizonyult. Mint szépség ápoló szer a bőr szépítésén kívül a szervezetre igen jó hatással bír, mert a legnagyobb forrásában is elmulaszt és meggátol minden izzadásképződést és tisztítja a porusokat. Használata a mellett nagyon egyszerű: egy pár cseppet a szekendőre csepegtetve, a bőrt gyöngén bedörzsöljük. A mosdó, valamint a fürdővizben is nagyon kellemes.

Kapható minden e szakmába vágó üzletekben. — The Corsini Parfümery Company Barden & Comp. Wien VI. Stumpergasse 47.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpáival szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindeanemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bőví-tését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítást, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Fiók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Fiók:

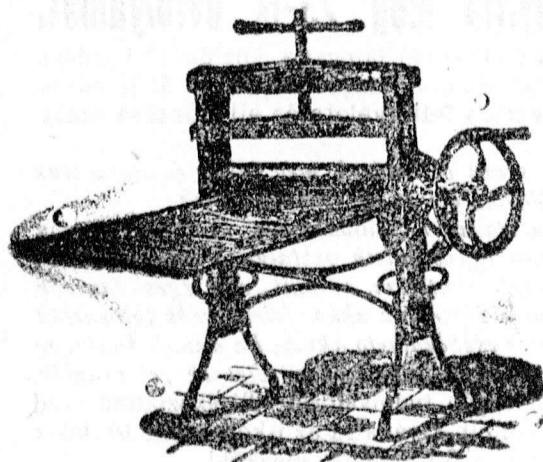
Rákóczi-ut, Bazar-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsőrendű gyártmányainkra tíu és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Állandó nagy választékban kapható fióküzleteinkben. o

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

45

Jégszekrények legújabb szer-
kezettel.

FAGYLALT-GÉPEK.
Kerti vasbutorok.
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és
facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen
és bérmentve.

